

Zhodnotenie vývoja vzťahov slovenskej ekonomiky so zahraničím v roku 2006¹

Ivana ŠIKULOVÁ*

The Assessment of Slovakia's Foreign Economic Relations Development in 2006

Abstract

As Slovakia is a small open economy, its success depends to a great extent on development of its external economic relations. In 2006, the Slovak Republic recorded balance-of-payments deficit for the second time since the split of the Czechoslovak Federation. At the beginning, this article analyses the development of the balance of payment's main components compared with the data from the previous periods. The second part of the paper deals with foreign trade including its territorial and commodity structure, as well as openness of the Slovak economy in international comparison. The following part analyzes foreign capital movements. Particular attention is given to foreign direct investment inflows into the country, regarding both its regional structure and comparison of FDI inflows with the other new EU member states. The conclusion focuses on expected development in 2007 that indicates positive trends in the external economic relations of Slovakia.

Keywords: Slovakia, balance of payments, current account, capital account, financial account, economic openness, foreign direct investment

JEL Classification: F14, F32

Úvod

Vzhľadom na to, že slovenská ekonomika je malá a spomedzi nových členských štátov po Estónsku druhá najotvorenejšia,² jej úspešnosť vo významnej miere závisí od vývoja vonkajších ekonomických vzťahov. Tempo hospodárskeho

* Ivana ŠIKULOVÁ, Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 811 05 Bratislava 1; e-mail. ivana.sikulova@savba.sk

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-51-037405.

rastu je značne determinované rozsahom exportu, ktorý je úzko prepojený s prílevom priamych zahraničných investícií (PZI) do krajiny. Miera otvorenosti slovenskej ekonomiky, ako aj rozsah vzájomného obchodu s ostatnými krajinami EÚ vytvárajú predpoklady na relatívne vysoké úžitky z plánovaného prijatia jednotnej meny euro. Nízka diverzifikácia domácej produkcie a vývozu by však na vhodnosť jednotnej menovej politiky a tým aj na úžitky z menovej integrácie mohla pôsobiť v opačnom smere (bližšie v časti 2 tohto príspevku). Pozitívne preto možno hodnotiť úsilie prilákať zahraničné investície aj do odvetví produkujúcich výrobky s vyššou pridanou hodnotou, než akú vytvára automobilový priemysel.

Prvá časť tohto príspevku je venovaná analýze vývoja hlavných položiek platobnej bilancie Slovenska v roku 2006. Nasledujúce časti sa zaoberajú otázkami zahraničného obchodu ako kľúčovej súčasti bežného účtu platobnej bilancie a analýzou vývoja kapitálového a finančného účtu s dôrazom na PZI. Článok uzatvára náčrt predpokladaného vývoja vonkajších ekonomických vzťahov Slovenska v roku 2007.

1. Platobná bilancia

Vývoj ekonomických vzťahov Slovenska s vonkajším svetom v roku 2006 nemožno hodnotiť veľmi pozitívne. Platobná bilancia po druhýkrát v histórii samostatnej Slovenskej republiky vykázala deficit (prvýkrát v roku 1998) vo výške 4,8 % HDP (tab. 1). Devízové rezervy NBS poklesli o 78,1 mld Sk, a to aj v dôsledku intervencií v prospech SKK uskutočnených centrálnou bankou v júni a v júli, zatiaľ čo v predchádzajúcom roku došlo k ich nárastu o mierne nižšiu hodnotu.

T a b u ľ k a 1

Vývoj hlavných položiek platobnej bilancie Slovenskej republiky v rokoch 2002 – 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Obchodná bilancia (mld Sk)	-96.0	-23.4	-49.6	-76.0	-91.6
Bilancia služieb (mld Sk)	20.7	8.7	8.6	9.9	19.7
Bilancia výnosov (mld Sk)	-20.7	-66.8	-70.9	-61.3	-62.1
Bežné transfery (mld Sk)	8.8	9.0	5.5	0.5	-1.6
Bežný účet (mld Sk)	-87.2	-72.5	-106.4	-126.9	-135.6
Kapitálový a finančný účet (mld Sk)	239.9	112.1	159.3	176.9	32.4
Celková bilancia (mld Sk)	160.6	51.9	55.2	71.4	-78.1
Bežný účet/HDP (%)	-7.8	-6.0	-7.8	-8.6	-8.3
Celková bilancia/HDP (%)	14.4	4.3	4.1	4.9	-4.8
Miera pokrytia bežného účtu kapitálovým a finančným účtom	2.75	1.55	1.50	1.39	0.24

Prameň: NBS [7]; vlastné výpočty.

² Otvorenosť ekonomiky meraná ako pomer súčtu vývozu a dovozu výrobkov a služieb k HDP v bežných cenách [3].

Zhoršenie výsledku platobnej bilancie oproti roku 2005 bolo spôsobené najmä vývojom na kapitálovom a finančnom účte, ktorého prebytok v dôsledku nepriaznivých zmien ostatných krátkodobých investícií v medziročnom porovnaní výrazne poklesol, a to na úroveň 32,4 mld Sk. Hlavnou príčinou tohto poklesu bol vývoj krátkodobých zdrojov v bankovom sektore. Kým v roku 2005 sa objem krátkodobých vkladov nerezidentov v slovenských bankách zvýšil, v minulom roku došlo predovšetkým v dôsledku oslabovania slovenskej koruny v období po parlamentných voľbách k ich výraznému odlevu.

Deficit bežného účtu v porovnaní s rokom 2005 vzrástol o 8,7 mld Sk, avšak vzhľadom na vysoký rast slovenskej ekonomiky sa jeho podiel na HDP medziročne mierne znížil na 8,3 %. Uvedený vývoj hlavných položiek platobnej bilancie sa odzrkadlil vo výraznom zrýchlení poklesu miery krytia bežného účtu kapitálovým a finančným účtom v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi.

Na deficite bežného účtu platobnej bilancie malo najvyšší podiel saldo obchodnej bilancie a bilancie výnosov. Deficit bol na rozdiel od predchádzajúcich rokov zaznamenaný aj v bilancii bežných transferov, a to v dôsledku prehĺbenia deficitu bilancie súkromných transferov, ktoré bolo výraznejšie než rast čistých príjmov z fondov EÚ. K medziročnému zlepšeniu došlo len v prípade bilancie služieb ako jedinej prebytkovej položky bežného účtu, ktorej saldo dosiahlo vďaka pozitívnemu vývoju všetkých hlavných podskupín služieb približne dvojnásobok prebytku vykázaného v rokoch 2003 až 2005.

2. Zahraničný obchod

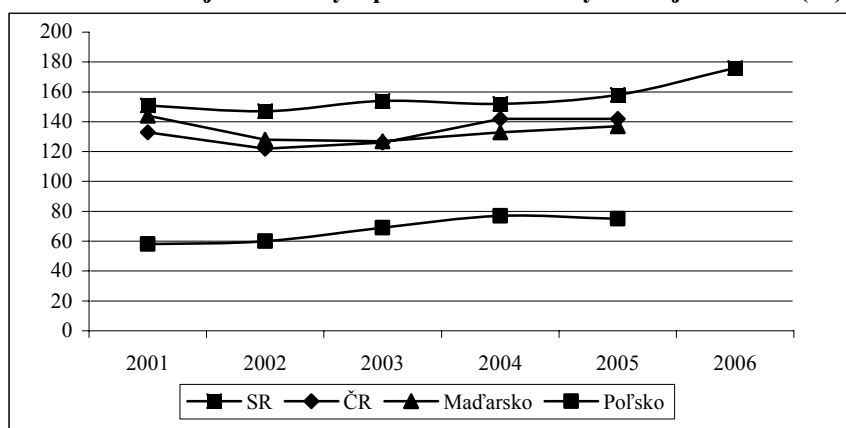
Slovenská republika ako malá otvorená ekonomika s pomerne obmedzeným rozsahom vnútorného trhu je predurčená na hlbšie rozvíjanie medzinárodných hospodárskych vzťahov vrátane medzinárodného obchodu. Otvorenosť slovenskej ekonomiky, vyjadrená ako pomer súčtu vývozu a dovozu výrobkov a služieb k HDP v bežných cenách v priebehu posledných desiatich rokov, postupne vzrástla z necelých 120 % na takmer 180 % (graf 1), čím sa zvýšila jej citlivosť na ekonomický vývoj v krajinách najvýznamnejších obchodných partnerov. K výraznému rastu miery otvorenosti došlo najmä v roku 2006, a to vzhľadom na omnoho rýchlejší nominálny rast exportu a importu výrobkov a služieb v porovnaní s nominálnym rastom HDP.

Ako je zrejmé z grafu 1, Slovensko je najotvorenejšou ekonomikou spomedzi krajín V 4. V tomto ukazovateli sa nachádza dokonca pred Írskom a Holandskom a tesne za Belgickom či Estónskom, ktoré je najotvorenejšou ekonomikou v skupine nových členských štátov EÚ. Ďalšie krajiny V 4 – Česká republika a Maďarsko, ktoré sa tiež zaraďujú medzi malé ekonomiky, zaostávajú za Slovenskom

len mierne. Otvorenosť Poľska však dosahuje v porovnaní so SR iba približne polovičnú úroveň, čo vzhľadom na fakt, že je najväčšou ekonomikou spomedzi nových členských štátov, nie je vôbec prekvapujúce.

G r a f 1

Otvorenosť slovenskej ekonomiky v porovnaní s ostatnými krajinami V 4 (%)

Prameň: Eurostat [3] (údaje za rok 2006 neboli v čase publikovania k dispozícii); ŠÚ SR [9]; vlastné výpočty.

Relatívne vysoká otvorenosť slovenskej ekonomiky umožní po vstupe do eurozóny dosiahnuť vyššie úspory transakčných nákladov a vyššie úžitky z redukcie menového rizika. Podľa spoluautora tzv. teórie optimálnej menovej oblasti³ R. I. McKinnona [5] čím otvorenejšia je ekonomika, tým menej účinnými sa stávajú pohyblivé kurzy ako nástroj zabezpečujúci vonkajšiu rovnováhu a tým škodlivejšie sú pre cenovú stabilitu. Tento ukazovateľ je však len jedným z kritérií, na základe ktorých možno hodnotiť vhodnosť menovej integrácie krajiny.

Pokiaľ ide o zahraničný obchod SR, v roku 2006 vzrástol vývoz a dovoz v porovnaní s rokom 2005 v približne rovnakej miere, avšak celkové výsledky sa zhoršili, pričom deficit vzrástol na 91,6 mld Sk (tab. 2).⁴ Podiel obchodného deficitu na HDP sa tak mierne zvýšil, a to na 5,6 %. Najvyššie pasívne saldo dosiahla SR v zahraničnoobchodnej výmene s Ruskou federáciou, Kórejskou republikou a Čínskou ľudovou republikou, zatiaľ čo najvyššie aktívne saldo mala

³ Teória optimálnej menovej oblasti hľadá odpoveď na otázku, za akých podmienok by sa krajiny mali zapojiť do menovej integrácie a aké sú náklady a prínosy z účasti na tomto procese. Podľa tejto teórie bude pre členov menovej únie spoločná menová politika o to vhodnejšia, o čo vyššia je mobilita výrobných faktorov, synchronizácia ekonomických cyklov, diverzifikácia produkcie a otvorenosť ekonomík, o čo vyšší je rozsah vzájomného obchodu, o čo väčšia je finančná, fiškálna a politická integrácia, o čo flexibilnejší je trh práce a o čo nižšie sú inflačné diferenciály medzi jednotlivými členskými štátmi.

⁴ Všetky údaje o zahraničnom obchode sú uvádzané v bežných cenách.

s Holandskom, Rakúskom a so Spojeným kráľovstvom. Vývoz do krajín EÚ medziročne vzrástol takmer v rovnakej miere ako celkový vývoz zo SR, zatiaľ čo dovoz z EÚ sa zvýšil v menšej miere ako celkový dovoz do SR, čo sa prejavilo stabilizáciou podielu vývozu do tohto zoskupenia na 85,1 % celkového vývozu a poklesom podielu dovozu do krajín EÚ na 68 % celkového dovozu SR (tab. 3). Na druhej strane, podiel dovozu z Ruska (v dôsledku rastu cien ropy), Južnej Kórey (budovanie automobilky Kia Motors Slovakia) a Číny sa v priebehu posledných dvoch rokov zvýšil.

T a b u ľ k a 2

Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky s tovarmi v rokoch 2002 – 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Vývoz (mld Sk. b.c.)	652.0	803.2	898.1	993.5	1 239.4
Ročná zmena (% b.c.)	6.7	23.2	12.0	11.5	24.6
Dovoz (mld Sk. b.c.)	748.0	826.7	948.5	1 069.5	1 331.0
Ročná zmena (% b.c.)	4.7	10.5	14.7	13.7	24.3
Saldo (mld Sk)	-96.0	-23.4	-50.4 ¹	-76.0	-91.6
Saldo/HDP (%)	-8.6	-1.9	-3.7	-5.2	-5.6
Exportná výkonnosť (% HDP)	58.7	66.2	66.3	67.5	75.7
Dovozná náročnosť (% HDP)	67.3	68.2	70.0	72.7	81.3

¹ Tento údaj je prevzatý z publikácie Zahraničný obchod Slovenskej republiky (definitívne údaje) 2004 (marec 2006), zatiaľ čo údaj uvedený v tabuľke 1 pochádza z platobnej bilancie zverejnenej Národnou bankou Slovenska (február 2007).

Prameň: ŠÚ SR [10]; vlastné výpočty.

T a b u ľ k a 3

Vývoj teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu SR v rokoch 2004 – 2006

Krajina/zoskupenie	2004			2005			2006		
	vývoz (%)	dovoz (%)	saldo (mld Sk)	vývoz (%)	dovoz (%)	saldo (mld Sk)	vývoz (%)	dovoz (%)	saldo (mld Sk)
Spolu	100.0	100.0	-47.0	100.0	100.0	-76.0	100.0	100.0	-92.1
EÚ	85.2	73.7	66.1	85.4	71.1	87.7	85.1	68.0	149.3
Rusko	1.2	9.3	-77.5	1.6	10.7	-99.4	1.6	11.3	-130.6
USA	4.7	1.6	27.4	3.1	1.4	16.2	3.2	1.2	22.6
Čína	0.3	2.7	-23.2	0.4	3.2	-30.6	0.5	4.0	-46.1
Južná Kórea	0.1	1.8	-16.2	0.1	2.6	-27.2	0.1	3.9	-49.7
Japonsko	0.3	2.0	-15.9	0.3	1.9	-17.4	0.3	2.0	-23.6

Prameň: ŠÚ SR [10].

Ukazovateľ rozsahu vzájomného obchodu s Európskou úniou ako ďalšie z kritérií teórie optimálnej menovej oblasti má významný vplyv na úroveň synchronizácie hospodárskeho cyklu krajiny s ostatnými členmi tohto zoskupenia, a teda aj na účinnosť jednotnej menovej politiky v rámci menovej únie. Na základe teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu by Slovensko patrilo do eurozóny dokonca viac než niektorí členovia EÚ 15 vrátane niektorých členov dnešnej menovej únie [8].

Pokiaľ ide o komoditnú štruktúru zahraničného obchodu, vysoké ceny ropy na svetových trhoch boli významným faktorom pokračujúceho rastu podielu nerastných palív na slovenskom dovoze. Na strane vývozu zaznamenali zvýšenie podielu stroje a dopravné zariadenia, a to až o 4 % (tab. 4), pričom popri vývoze strojov vzrástol vývoz osobných automobilov a komponentov, ako aj vývoz iných motorových vozidiel konštruovaných hlavne na prepravu osôb. Automobilový priemysel (Volkswagen Slovakia, PSA Peugeot Citroën, Kia Motors Slovakia) sa na celkovom exporte, ako aj na celkovej priemyselnej produkcii SR podieľal v roku 2006 približne jednou tretinou. Na celkovom exporte malo podobne ako v roku 2005 takmer 41 %-ný podiel desať najvýznamnejších slovenských vývozcov na čele so spoločnosťami Volkswagen Slovakia, U. S. Steel Košice a Slovnaft. Volkswagen a Slovnaft vykázali zároveň najvyšší podiel na celkovom dovoze.

T a b u ľ k a 4

Vývoj komoditnej štruktúry zahraničného obchodu SR v rokoch 2004 – 2006 (podľa tried nomenklatúry SITC Rev. 3)

Trieda SITC	2004		2005		2006	
	vývoz (%)	dovoz (%)	vývoz (%)	dovoz (%)	vývoz (%)	dovoz (%)
Spolu	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
SITC 0 Potraviny	3.00	4.08	3.80	4.71	3.66	4.33
SITC 1 Nápoje a tabak	0.31	0.70	0.18	0.89	0.20	0.57
SITC 2 Surové materiály	2.89	3.70	2.68	3.55	2.35	3.12
SITC 3 Nerastné palivá	6.42	12.53	7.19	13.88	6.50	14.33
SITC 4 Oleje a tuky	0.20	0.21	0.16	0.19	0.13	0.21
SITC 5 Chemikálie	5.35	9.80	5.85	9.56	5.50	8.89
SITC 6 Trhové výrobky	24.78	18.96	24.98	17.94	23.55	17.05
SITC 7 Stroje a zariadenia	45.78	39.48	44.60	37.76	48.66	38.39
SITC 8 Priemyselné výrobky	11.14	10.44	10.41	10.90	9.35	12.83
SITC 9 Ostatné	0.13	0.11	0.15	0.62	0.10	0.29

Prameň: ŠÚ SR [10].

V súvislosti s komoditnou štruktúrou zahraničného obchodu SR je potrebné mať na zreteli dôležitosť ďalšieho z kritérií teórie optimálnej menovej oblasti, ktorým je diverzifikácia produkcie a obchodu. Podľa P. B. Kennena [4] krajina, ktorej výroba a zahraničný obchod nie sú dostatočne diverzifikované, je viac ohrozená negatívnymi dopadmi asymetrických šokov v jednotlivých odvetviach. V súvislosti s rastúcou koncentráciou výrobcov automobilov je slovenská ekonomika vystavená riziku odchodu investorov do lacnejších krajín (v prípade straty konkurenčnej výhody SR spočívajúcej v nízkej cene práce), resp. riziku možných negatívnych následkov prípadnej recesie v automobilovom priemysle s dopadmi na zamestnanosť, obchodnú bilanciu, ako aj na ekonomický rast. Diverzifikovanejšia priemyselná štruktúra by teda mohla v niektorých prípadoch viesť k zníženiu frekvencie a rozsahu odvetvovo-špecifických šokov, k väčšej

synchronizácii hospodárskeho cyklu s členskými štátmi eurozóny a tým i k redukcii rizika nestabilného ekonomického vývoja a k zlepšeniu bilancie prínosov a nákladov súvisiacich s plánovaným prijatím jednotnej meny [8].

3. Zahraničný kapitál

Kapitálový a finančný účet dosiahol v minulom roku prebytok vo výške 32,4 mld Sk, čo nepredstavuje ani pätinu prebytku z roku 2005 (tab. 5). Najvýraznejší vplyv na uvedený pokles mal vývoj ostatných investícií. Zmena deficitu ostatných dlhodobých investícií na prebytok vo výške 18,6 mld Sk nedokázala pokryť vzniknutý deficit ostatných krátkodobých investícií dosahujúci až 141,3 mld Sk. Dôvodom diametrálne odlišného vývoja tejto položky v porovnaní s predchádzajúcim rokom je najmä už spomenutý fakt, že zatiaľ čo v roku 2005 sa zaznamenal prílev krátkodobých vkladov nerezidentov do slovenských bánk, v roku 2006 došlo k odlevu týchto prostriedkov.

Tabuľka 5

Vývoj hlavných položiek kapitálového a finančného účtu platobnej bilancie SR v rokoch 2003 – 2006 (mld Sk)

	2003	2004	2005	2006
Priame investície	70.4	98.4	60.5	112.9
SR v zahraničí	-9.1	0.7	-4.9	-10.9
z toho: majetková účasť v zahraničí	-0.7	-2.7	-2.6	-9.5
reinvestovaný zisk	-1.3	-2.5	-1.2	-1.2
ostatný kapitál	-7.1	5.9	-1.0	-0.2
V SR	79.4	97.8	65.4	123.8
z toho: majetková účasť v SR	38.9	37.5	23.2	56.0
reinvestovaný zisk	55.6	52.0	39.0	25.0
ostatný kapitál	-15.0	8.2	3.2	42.8
Portfóliové investície	-20.5	28.9	-30.2	48.2
SR v zahraničí	-26.6	-26.0	-20.7	-5.7
V SR	6.1	54.9	-9.5	53.9
Ostatné dlhodobé investície	-12.7	-10.1	-15.0	18.6
Aktíva	7.1	-2.5	-9.8	5.3
Pasíva	-19.8	-7.5	-5.2	13.3
Ostatné krátkodobé investície	70.7	37.1	163.0	-141.3
Aktíva	-9.0	-2.0	-4.7	-38.3
Pasíva	79.7	39.0	167.7	-102.9
Kapitálový a finančný účet	112.1	159.3	176.8	32.4

Prameň: NBS [7].

Prebytok PZI sa medziročne takmer zdvojnásobil. K uvedenému nárastu došlo predovšetkým v dôsledku viac než dvojnásobného prílevu majetkového kapitálu do SR v porovnaní s predchádzajúcim rokom (najmä v súvislosti so vstupom talianskej firmy Enel do Slovenských elektrární) a relatívne výrazného zvýšenia čistého prílevu PZI vo forme ostatného kapitálu. K rastu ostatného

kapitálu prispel tak rast dovozných záväzkov, ako aj pokles vývozných pohľadávok voči materským podnikom. Na druhej strane, objem reinvestovaného zisku v SR sa medziročne znížil o 14 mld Sk a nedosiahol ani polovicu reinvestovaného zisku v rokoch 2003 a 2004.

V portfóliových investíciách sa po čistom odleve v roku 2005 zaznamenal v minulom roku ich čistý prílev vo výške 48,2 mld Sk, k čomu došlo predovšetkým vplyvom marcovej emisie eurobondov v hodnote 37,6 mld Sk. K nárastu portfóliových investícií v SR prispel aj zvýšený záujem o dlhové cenné papiere vlády a bánk denominované v SKK. Na druhej strane, nižší záujem slovenských podnikov a bánk o zahraničné dlhové cenné papiere sa odzrkadlil v nižšom odleve prostriedkov do zahraničia.

Prílev PZI (*equity kapitál*) do SR dosiahol v minulom roku v porovnaní s rokom 2005 o takmer 36 mld Sk vyššiu hodnotu (tab. 6). Priame zahraničné investície smerovali výlučne do podnikovej sféry, zatiaľ čo v bankovej sfére došlo k ich poklesu, dokonca výraznejšiemu než v predchádzajúcom roku. Na minuloročnom príleve PZI majú najvyšší podiel zdroje z aprílovej privatizácie 66 %-ného podielu Slovenských elektrární talianskou firmou Enel vo výške 31,7 mld Sk, ako aj investície do priemyselnej výroby, ktoré dosiahli 14,8 mld Sk.

T a b u ľ k a 6

Prílev priamych zahraničných investícií (majetkový kapitál a reinvestovaný zisk) do SR v rokoch 2000 – 2006 podľa sféry investovania (mil. Sk, netto zmena v danom roku)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹	2006 ²
Podniková sféra	97 454	24 353	174 180	37 157	29 008	21 885	58 159
Banková sféra	2 107	37 095	11 414	1 813	5 115	-2	-456
Spolu	99 561	61 448	185 594	38 970	34 123	21 883	57 703

^{1,2} Predbežné údaje.

Prameň: NBS [6].

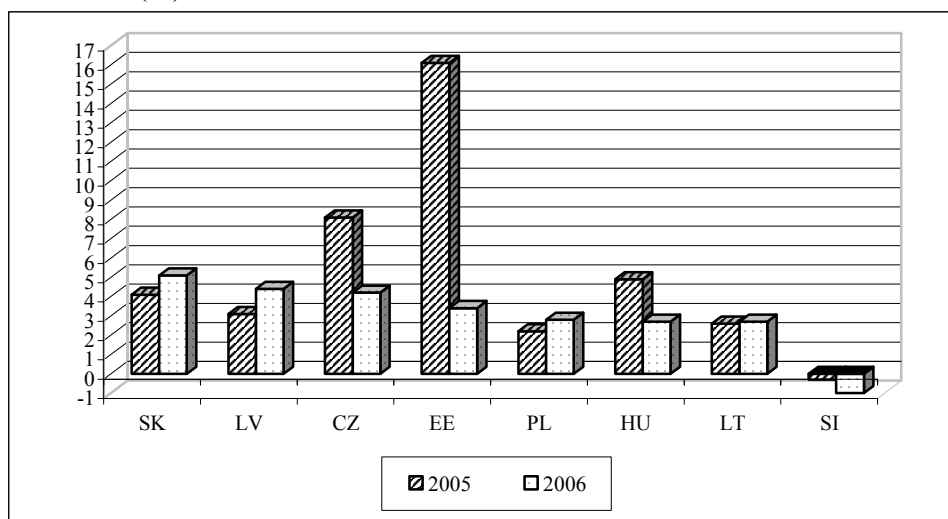
Spomedzi postkomunistických krajín, ktoré vstúpili do EÚ pred tromi rokmi, Slovenská republika dosiahla v roku 2006 najvyšší podiel prílevu PZI na HDP (graf 2), a to 5,1 %; predstavuje to nárast o 1 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V kumulatívnom príleve PZI na jedného obyvateľa v období od prechodu týchto krajín na trhové hospodárstvo (1989 – 2006) tak Slovensko (3,2 USD/obyv.) čiastočne zredukovalo predstih Českej republiky (5,5 USD/obyv.), Estónska (5,1 USD/obyv.) a Maďarska (4,5 USD/obyv.) a zvýšilo svoj náskok pred Poľskom (2,1 USD/obyv.) [1].

V priebehu posledných rokov dochádza na Slovensku k pomalému zmierňovaniu regionálnych disparít v rozložení PZI. Podiel Bratislavského kraja na príleve PZI sa do roku 2005 každoročne výrazne znižoval, v dôsledku čoho postupne klesal i jeho podiel na celkových PZI na Slovensku (tab. 7). V minulom

roku však v dôsledku investície firmy Enel smerovali do tohto kraja takmer tri štvrtiny celkového prílevu PZI, čím došlo k miernemu zvýšeniu podielu Bratislavského kraja na celkovom stave PZI v Slovenskej republike na 67 % (graf 3).

Graf 2

Podiel prílevu priamych zahraničných investícií na HDP v krajinách EÚ 8 v rokoch 2005 a 2006 (%)

Legenda: SK – Slovensko, LV – Lotyšsko, CZ – Česká republika, EE – Estónsko, PL – Poľsko, HU – Maďarsko, LT – Litva, SI – Slovinsko.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov EBRD [1].

T a b u ľ k a 7

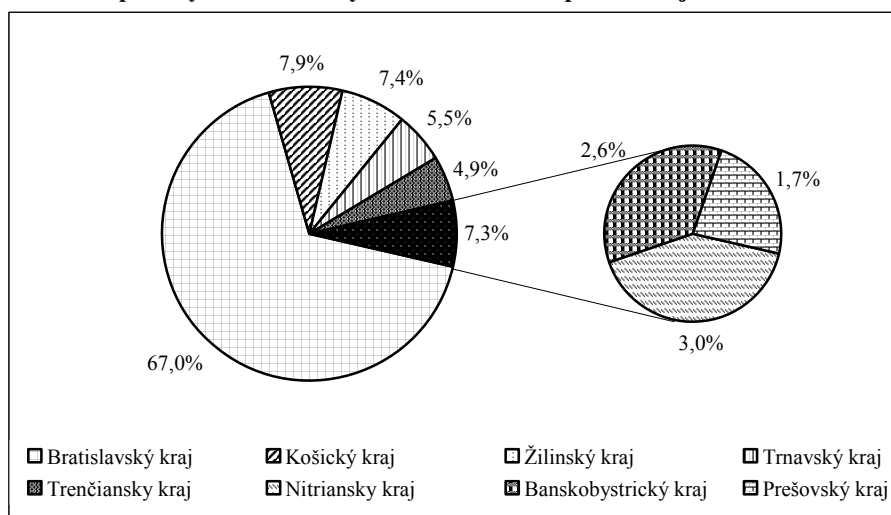
Prílev priamych zahraničných investícií (majetkový kapitál a reinvestovaný zisk) do SR v rokoch 2002 – 2006 a ich stav k 31. 12. daného roku v členení podľa krajov (%)

		2002	2003	2004	2005 ¹	2006 ²
Bratislavský kraj	Prílev	92.0	79.9	65.1	32.6	73.7
	Stav	71.3	68.7	68.0	66.5	67.0
Trnavský kraj	Prílev	1.9	3.5	12.1	3.1	2.7
	Stav	4.3	5.1	6.0	5.9	5.5
Trenčiansky kraj	Prílev	1.2	8.7	6.7	14.7	4.3
	Stav	2.9	4.1	4.4	5.0	4.9
Nitriansky kraj	Prílev	0.6	3.9	0.4	2.9	1.7
	Stav	2.7	3.3	3.3	3.3	3.0
Žilinský kraj	Prílev	3.5	2.0	7.0	32.5	13.4
	Stav	3.9	4.4	5.1	6.2	7.4
Banskobystrický kraj	Prílev	0.2	0.3	2.6	5.7	1.5
	Stav	2.6	2.7	2.7	2.7	2.6
Prešovský kraj	Prílev	0.1	0.1	3.2	0.7	0.8
	Stav	1.9	1.7	1.8	1.8	1.7
Košický kraj	Prílev	0.5	1.6	3.0	7.7	2.0
	Stav	10.4	9.8	8.7	8.6	7.9

^{1,2} Predbežné údaje.

Prameň: NBS [6].

Graf 3

Štruktúra priamych zahraničných investícií v SR podľa krajov k 31. 12. 2006

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov NBS [6].

Žilinský, Trnavský a Trenčiansky kraj zaznamenali od roku 2002 mierny nárast ich podielu, zatiaľ čo Košický kraj postupný pokles, avšak pri udržaní druhej najvyššej hodnoty spomedzi slovenských krajov. Podiel PZI realizovaných v Nitrianskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji stagnuje a ku koncu minulého roka dosiahol spolu len 7,3 %; teda menej, než vykazuje predovšetkým vďaka investícii juhokórejskej automobilky Kia Motors Slovakia samotný Žilinský kraj. Aj napriek miernej redukcii regionálnych disparít je preto nevyhnutné permanentne zlepšovať podmienky na prílev PZI i do menej rozvinutých regiónov Slovenska, čo vyžaduje najmä budovanie infraštruktúry a zabezpečenie kvalifikovanej pracovnej sily v týchto častiach krajiny.

4. Výhľad na rok 2007

V priebehu posledných dvoch rokov mal na bilanciu slovenského zahraničného obchodu negatívny vplyv dovoz nových technológií investormi pôsobiacimi v krajine, ktorý však vytvára predpoklady na zvyšovanie produkčných kapacít v ďalších rokoch. V januári 2007 dosiahol zahraničný obchod po prvýkrát od februára 2004 prebytok, a to vo výške 5 mld Sk.⁵ Celkový vývoz najmä

⁵ Pozitívne správy o zahraničnom obchode SR v januári 2007 boli jedným z faktorov revalvácie centrálnej parity SKK v kurzovom mechanizme ERM II s účinnosťou od 19. marca 2007 o 8,5 %, a to z úrovne 38,4550 SKK/EUR na 35,4424 SKK/EUR. Po tomto kroku sa horná hranica povinných intervencií posunula na 40,7588 SKK/EUR a spodná hranica na 30,1260 SKK/EUR, čo vytvára

v dôsledku vyššieho vývozu v skupine strojov a dopravných zariadení medziročne vzrástol až o 35,5 %; zatiaľ čo dovoz len o 17,3 %. Prebytok obchodnej bilancie prispel spolu s prebytkom bilancie bežných transferov (vyššie čerpanie zdrojov z fondov EÚ) v porovnaní s januárom predchádzajúceho roka aj k zmene deficitu bežného účtu platobnej bilancie na prebytok, a to po prvýkrát od februára 2005.

V ďalších mesiacoch tohto roku bol síce v zahraničnom obchode aj v dôsledku spomalenia rastu výroby automobilov ako rozhodujúceho exportného odvetvia zaznamenaný deficit, avšak opäť došlo k výraznému medziročnému zlepšeniu tejto položky platobnej bilancie a bežný účet vykázal za prvý štvrtrok prebytok. V nasledujúcich mesiacoch sa očakáva postupný rast vývozu aj dovozu a ďalšie medziročné zlepšovanie výsledkov obchodnej bilancie, a to i napriek pravdepodobnému poklesu vývozu automobiliek počas letných mesiacov.

Uvedený vývoj potvrdzuje dlho očakávaný zvrat vo vývoji zahraničného obchodu vplyvom produkcie nových exportných produkčných kapacít, predovšetkým v automobilovom a elektrotechnickom priemysle (najmä závody Sony a Samsung). Združenie automobilového priemyslu SR očakáva, že v tomto roku sa v závodoch Volkswagen, PSA Peugeot Citroën a KIA Motors vyrobí viac než 500 000 vozidiel (o 200 000 viac než v roku 2006) a v roku 2010 asi 800 000 vozidiel, čím sa Slovensko zaradí medzi svetových lídrov v produkcii automobilov v prepočte na jedného obyvateľa. Postupné zvyšovanie produkcie kapacít v automobilovom a elektrotechnickom priemysle pri pokračujúcom investičnom dopyte by malo vo významnej miere prispievať k ekonomickému rastu. Predpokladom takéhoto vývoja sú aj údaje zo štatistiky zahraničného obchodu, podľa ktorých rastie dovoz investičných tovarov v posledných dvoch rokoch rýchlejšie tempom než v predchádzajúcich rokoch, a zároveň rýchlejšie než celkový dovoz.

V roku 2007 možno vzhľadom na predpoklad pokračovania spomínaného trendu očakávať relatívne výrazný pokles deficitu zahraničného obchodu na hodnotu okolo 2 % HDP, čo priaznivo ovplyvní tak saldo bežného účtu, ako aj celkovej bilancie. Podľa prognóz EK [2] a EBRD [1] dosiahne deficit bežného účtu v roku 2007 hodnotu tesne nad 4 % HDP, čo by mal byť po Slovinsku, Poľsku a Českej republike najlepší výsledok spomedzi nových členských štátov EÚ.

Pokiaľ ide o prílev PZI, väčšiu investíciu ohlásila v marci tohto roka kórejská spoločnosť Samsung, ktorá na Slovensku pôsobí už od roku 2002 – v závode v Galante sa kompletizujú LCD televízory a iné zariadenia. Dosiaľ dovážané komponenty (LCD moduly) by mal od marca budúceho roka vyrábať a dodávať

ďalší priestor na zhodnotenie slovenskej meny. Prípadné príliš rýchle posilňovanie koruny v období zostávajúcom do prijatia eura by však mohlo mať na proexportne orientovanú ekonomiku Slovenska negatívny dopad.

nový závod v obci Voderady pri Trnave. Hodnota celkovej investície dosiahne okolo 16 mld Sk a investície koréjských subdodávateľov ďalších okolo 7 mld Sk.⁶ Táto investícia prispeje tak k vytváraniu nového priemyselného odvetvia slovenskej ekonomiky produkujúceho výrobky s vyššou pridanou hodnotou (aj budovaním siete subdodávateľov), ako aj k zníženiu jej závislosti od automobilového priemyslu. Vzhľadom na to, že väčšina produkcie bude určená na export, pozitívne vplyvy sa prejavajú aj vo výsledkoch zahraničného obchodu. Po začatí výroby pri Trnave je dokonca možné, že vývoz spoločnosti Samsung prevýši vývoz automobiliek PSA Peugeot Citroën a Kia Motors Slovakia. V druhom polroku 2007 by sa však ešte v obchodnej bilancii mohol nepriaznivo prejavíť dovoz technológií pre tento závod.

* * *

Hoci sa hlavné položky platobnej bilancie v roku 2006 nevyvíjali veľmi pozitívne, perspektívy pre najbližšie roky sú optimistické. Pokračujúci prílev PZI do slovenskej ekonomiky a rast podielu investícií do odvetví s vyššou mierou pridanej hodnoty by sa mohol priaznivo odraziť nielen vo výsledkoch platobnej bilancie, ale aj v celkovom makroekonomickom vývoji Slovenska a vo zvyšovaní jeho konkurenčnej schopnosti.

Literatúra

- [1] European Bank for Reconstruction and Development. Transition Report Update 2007. May 2007 <<http://www.ebrd.com/pubs/econo/tru07.pdf>>.
- [2] European Commission. Economic Forecast. Spring 2007 <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2007/ee207en.pdf>.
- [3] Eurostat. Economy and Finance. Data 2007. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136173,0_45570701&_dad=portal&_schema=PORTAL>.
- [4] KENEN, P. B.: The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View. In: MUNDEL, R. A. and SWOBODA, A.: Monetary Problems of the International Economics. Chicago: University of Chicago Press 1969, s. 41 – 60.
- [5] McKINNON, R. I.: Optimum Currency Areas. American Economic Review, 53, 1963, s. 717 – 725.
- [6] Menové prehľady NBS za roky 2005 – 2007. Bratislava: Národná banka Slovenska <<http://www.nbs.sk/>>.
- [7] Platobná bilancia SR. Bratislava: Národná banka Slovenska <http://www.nbs.sk/NSS_S2.HTM>.
- [8] ŠIKULOVÁ, I. Konvergencia v procese európskej menovej integrácie. [Monografia.] Bratislava: Ekonomický ústav SAV 2006. 150 s. ISBN 80-7144-155-4.
- [9] Ukazovatele ekonomického vývoja 2007. Bratislava: Štatistický úrad SR <<http://www.statistics.sk/>>.
- [10] Zahraničný obchod Slovenskej republiky 2002 – 2006. Bratislava: Štatistický úrad SR <<http://www.statistics.sk/webdata/slov/publik/zo/zopub.htm>>.

⁶ Na Slovensku dosiaľ na zelenej lúke investovali viac len Kia a PSA Peugeot Citroën.